

De opkomst van de Ierse pub in Nederland

De laatste vijf jaar is het aantal Ierse pubs in Nederland gestegen tot 27. Waren er enkele jaren terug vooraleerst pubs in steden als Amsterdam en Den Haag, vandaag de dag is de Ierse pub te vinden in onder meer Bergen (NH), Helmond, Zwolle, Middelburg en Tilburg. Hoe valt haar opkomst te verklaren? En welke rol speelt de Ierse bierbrouwerij Guinness?

ARNO RUIS*

De opkomst en verspreiding van de Ierse pub valt te plaatsen binnen theoretische noties van hedendaagse verspreidingsprocessen van cul-

pansiedrift van multinationale ondernemingen zorgen ervoor dat de alledaagse contacten en oriëntaties van Nederlanders anno 1997 de gehele wereld bestrijken (Mommaas, 1991). De Swaan (1995: 17) geeft aan dat een deel van het hedendaagse sociologie zich richt op de wereldcultuur waarbij de dialectiek tussen het mondiale en het plaatselijke thema van onderzoek en discussie is. Het debat spitst zich toe op de vraag of er sprake is van het ontstaan van één wereldwijde cultuur, en zo ja of de samenleving veramerikanisering, of dat die de mondiale cultuur vorm krijgt door een spel van tweerichtingsstromen tussen centrum en periferie, de zogenoemde *creolisering* (Hannerz, 1992).

Creolisering houdt in dat een gastheercultuur selectief elementen overneemt van culturen in een centralere plaats in de wereld en deze vermengt met een lokaal aanwezige migrantencultuur (Mommaas, 1992). Het verwijst naar de lokale verwevenheid van een culturele stroom 'van bovenaf' via de betrokkenheid met de we-

derlandse gebruiken vermengd met Ierse, waardoor een nieuwe cultuur ontstaat.

VERSPREIDING

Halverwege de jaren tachtig wint de Ierse pub terrein in Nederland. In Den Haag en Amsterdam worden onafhankelijk van elkaar kleinschalige pubs geopend door reeds aanwezige Ierse migranten. Vanaf begin jaren negentig neemt het aantal pubs in rap tempo toe. Naast kleinschalige migrantenpubs worden nu ook luxueuze pubs geopend door zakenlieden die zich speciaal hiervoor in Nederland vestigen. Vandaag de dag kunnen van de 27 Ierse pubs zes worden aangemerkt als grootschalige zakenpub. Het pubbestand heeft zich verspreid over diverse plaatsen door het gehele land. In Den Haag en Amsterdam bevinden zich de meeste Ierse pubs (zie kaart). De verwachting is dat de komende jaren nieuwe pubs in middelgrote steden als Leiden, Maastricht en Nijmegen worden geopend.

REDENEN OPKOMST

De opkomst van de Ierse pub wordt door een aantal zaken gestimuleerd. Allereerst staat Ierland als toeristische bestemming de laatste jaren in grote belangstelling. Het aantal Nederlanders dat daadwerkelijk in aanraking komt met de Ierse cultuur groeit gestaag en de vertrouwdheid met het land verspreidt zich als een vlek over onze bevolking. In de pub herbeleven Ierlandgangers hun vakantie en tegelijkertijd dient het café als een soort van reisbureau door bezoekers een sfeervolle Ierse ervaring voor te schotelen.

Een tweede punt is de sympathieke indruk die de Ieren doorgaans in de media achterlaten. Beelden van gebroederlijk feestvierende Nederlandse en Ierse voetbalsupporters, de Ierse zwemmer met driedubbel goud in Atlanta, de langdurige Ierse hegemonie op het Eurovisie Songfestival (viermaal winnaar in vijf jaar) en het voortlevende cliché van het onbedorven en gemoedelijke Ierse volkskarakter zijn beelden die bijblijven. Ieren zijn ongedwongen, puur en aardig is de algemene opvatting.

Verder is de Ierse gemeenschap in Nederland de laatste tien jaar verdubbeld tot zo'n 5.000 personen. Het draagvlak onder de Ierse migran-

Een overzicht van de locaties van de Ierse pubs in Nederland.

tuur over de aardbol. De dynamiek van het mondiale financiële systeem, de toegenomen migratie- en toerismestromen, de wereldwijde media- en communicatienetwerken en de ex-

reldcentra en 'van onderop' via de migranten die zich aanpassen aan de lokale cultuur. De Ierse pub is zo'n plek waar uitwisseling van cultuurgoed plaatsvindt. Hier worden lokale Ne-

tencultuur is hierdoor aanzienlijk vergroot, zowel voor initiatiefrijke ondernemers als potentiële bezoekers. Een pub betekent voor migranten een eigen stukje Ierland ter compensatie van de mogelijke heimwee naar het thuisland. De houding van de jonge generatie leren verschilt van de oude. De huidige hoogopgeleide ondernemers zijn zich bewust van de krachtige uitstraling van de Ierse cultuur en durven deze ook te exploiteren. Vol zelfvertrouwen en ondernemingsdrang vestigen jonge horecaexploitanten zich op het continent om hun geluk te

elkaar verbonden. Een aantal pubs houdt vast aan deze traditionele muziek. Anderen draaien ook hedendaagse Ierse pop of niet-Ierse muziek, alnaargelang het moment van de dag. Verder is het gevarieerde Ierse bieren- en whisky-palet typerend. In een pub wordt gemiddeld de helft van de drankomzet uit Ierse bieren gehaald. Daarnaast dient een deel van het barpersoneel dan wel eigenaar van Ierse komaf te zijn. Zoals in elke kroeg dragen zij bij aan een gemoedelijke sfeer, anders is het dat ze afwisselend Engels en Nederlands praten.

caféconcepten wil ontwikkelen en standaard-pubs gaat uitzetten. Dit is niet het geval. Wel is sprake van een directe band tussen de cafébazen en de Guinness-managers. Zo zoeken zij persoonlijk pubeigenaren in Ierland op en stimuleren hen om in een Nederlandse stad een kroeg te openen. Guinness geeft steun door tijdens de ontwikkelingsfase van de pub de eigenaar van advies te voorzien.

De relaties van de Ierse brouwerij met de Nederlandse brouwers en de verschillende eigenaren zijn gebaseerd op *working relations*: alle partijen hebben baat bij een florerend Iers pubbestand. Immers, in een doorsnee Ierse pub wordt de helft van de bieromzet gehaald uit Ierse merken. Tegelijkertijd betekent de Ierse pub voor een Nederlandse brouwer een interessante afzetplaats vanwege de hoge gemiddelde bierafzet van zowel 'gewoon' bier als speciaalbier. Vuistregel is een dubbele omzet vergeleken met een Nederlands café. Voor Guinness betekent elke nieuwe pub simpelweg een extra afzetpunt in de krappe niche-markt van het stout-bier.

De pubeigenaren, die overigens onafhankelijk van elkaar te werk gaan (de 27 Ierse pubs in Nederland worden beheerd door 26 verschillende eigenaren), zijn al dan niet in samenwerking met de Nederlandse brouwers financieel verantwoordelijk voor investeringen en beheer. Guinness richt zich in Nederland met name tot Ierse zakenlieden die grote lokalen tot stand brengen. Van het totaal aantal pubs vallen zes onder de noemer grote lokalen.

Iedere Ierse pub bevat Iers-Nederlandse elementen. De ene pub zou je op basis van de aard van die elementen relatief 'Iers' kunnen noemen dan de andere. Desalniettemin is de opkomst van de Ierse pub in Nederland een aanwijzing voor de creolisering van de samenleving. Er is sprake van menging van cultuur die door de aanwezigheid van een actieve Ierse migrantencultuur in gang is gezet. Het wereldconcern Guinness speelt bijna geen rol van betekenis. Voor een proces van homogenisering van de pub hoeven we derhalve niet te vrezen: de Ierse pub ontstaat 'van onderop'.

*Arno Ruis is afgestudeerd aan de Katholieke Universiteit Brabant bij de Faculteit der Sociale Wetenschappen. Dit artikel is gebaseerd op zijn afstudeerscriptie *Creolisering in Nederland: de Ierse pub*.

Literatuur

Ardagh, J., *Ireland and the Irish. Portrait of a changing society*, London: Penguin Books, 1994

Hannerz, U., *Cultural complexity. Studies in the social organization of meaning*. New York: Columbia University Press, 1992

Mommaas, H., 'Mondialisering en culturele identiteit', in: *Vrijetijd en samenleving*, p.11-41, nr.3/4, 1991

Mommaas, H., 'The city and cultural diversity. Mixing the local and the global', in: *Vrijetijd en samenleving*, p.31-46, nr.4, 1992

Swaan, A. de, 'De sociologische studie van de transnationale samenleving', in: *Mondialisering. De wording van de wereldsamenleving*, p.16-35, Heilbron, J. en Wilterdink, N. (red.), boekaflevering van het Amsterdams Sociologisch Tijdschrift, Groningen: Wolters-Noordhoff, 1995

Ierse pubs als ambassadeur van de Ierse cultuur. Foto: Marcel van der Meer

beproeven. Nederland is een aantrekkelijk vestigingsland voor hen vanwege zaken als het hoogontwikkelde voorzieningspeil, de levende biercultuur en de afwezigheid van taalbarrières.

PUBKARAKTERISTIEKEN

De Ierse pub kan worden beschouwd als een plek waar Ierse mythen en clichés worden voortgezet. Eigenaren zetten bewust voorwerpen, decoratie, muziek en andere cultuurelementen in om die typisch Ierse sfeer te creëren. De pub onderscheidt zich van andere cafés door een krachtige identiteit.

De karakteristieken die een café tot Ierse pub maken vallen uiteen in vijf categorieën. Allereerst is de decoratie en inrichting georiënteerd op de Ierse cultuur. Door een mengelmoes van stijlen is de pub vaak niet eenduidig in te delen. Naast afgeleefde plekken zijn ook luxueuze lokalen terug te vinden. Op de Nederlandse markt is een grof onderscheid te vinden tussen moderne stadspubs en traditionele plattelandspubs. Sommige zijn overdadig ingericht met antieke voorwerpen en een luxe inrichting, andere ademen juist een sobere en afgeleefde sfeer.

Een tweede kenmerk behelst de Ierse (live-)muziek. Folkmuziek en pub zijn onlosmakelijk met

Tot slot onderscheidt een Ierse pub zich door een naamstelling die Engelse of Keltische associaties oplevert. De Ierse traditie schrijft de eigenaarsnaam als pubnaam voor, maar vele eigenaren hebben gekozen voor een typisch Iers-klinkende naam die voor Nederlanders gemakkelijk uitspreekbaar is.

Iedere specifieke lokatie is bepalend voor de mate van concessies aan de culturele karakteristieken van de pub ten behoeve van de bezoekersgroepen. Andere factoren die naast de reeds vijf genoemde het karakter beïnvloeden zijn het aandeel van Engelstalige (naast Ieren, ook Amerikanen, Schotten en Engelsen) bezoekers, de ligging van de pub in de stad, het type stad en de beweegredenen van de eigenaren. Het is de optelsom en aard van de afzonderlijke 'scores' op genoemde kenmerken die het uiteindelijke karakter bepalen. De Ierse pub dient minimaal aan deze elementen te voldoen, vaak echter voegt het aanbod van maaltijden, excursies en cursussen de manifestatie van een pub extra waarde toe. Een 'goede' Ierse pub staat garant voor een avond vol *cragh*, ofwel opperste gezelligheid.

GUINNESS

Onder de cafébezoekers gaat het verhaal rond dat de Ierse bierbrouwerij Guinness in Nederland